№ 103 Նրեքշաբթի Սեպտեմբերի 15 1887 Նրեքշաբթի Սեպտեմբերի 15 № 103

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԿԱՅ 1887 ԹՒԻՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն գիրքով և նոյն պրօգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը:)

Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գաղտնի դատաստանական քննութիւն և հրապարակական դատ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Աղստաֆայից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Օրիորդը.

ԳԱՂՏՆԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ԴԱՏ

—

Շատ ժամանակ չէ սրանից առաջ մեզ մօտ, Ռուսաստանում, դատավարութիւնը գաղտնի էր: Անցեալ վերանորոգիչ Թագաւորութեան ժամանակ դատաստանը հրապարակական յայտնվեցաւ, բայց դատաստանական, նախապատրաստական քննութիւնը (предварительное слѣдствіе) դարձեալ մնաց գաղտնի:

Նոյն պրակտիկան դատաստանական գործունէութեան մէջ, որ սրբացրած է օրէնսդրութեամբ, գոյութիւն ունի և ամեն քաղաքակիրթ երկրներում, թէկուզ այդ երկիրը ազատ սահմանադրական, կամ նոյն իսկ հանրապետական լինէր: Դատավարութիւնը հրապարակական է, իսկ նախապատրաստական դատաստանական քննութիւնը գաղտնի է:

Ի՞նչ է սրա խորհուրդն ու նպատակը:

Երբ բացվում է հասարակութեան միջից մի որ և է յանցանք և այս կամ այն անձը կասկածված է յանցանք գործելում, ինքն դատարանը, որ գործը քննելու և վճռելու մէջ պիտի հանդիսանայ որպէս անկողմնապահ, վճռող ատեան, միջոց պիտի տայ երկու կողմերին էլ, այսինքն մեղադրող և պաշտպանող կողմերին մինչև գործի հրապարակական քննութիւնը, մինչև կողմերի վիճաբանութիւնների հրապարակ գալը,—հաւաքել բոլոր հնարաւոր փաստական նիւթերը, որոնք կարողանային անհրաժեշտ լինել յանցաւորին թէ մեղադրելու և թէ պաշտպանելու համար:

Պրօկուրատուրան, որ իր օրգանի, դատաստանական քննիչի օգնութեամբ պէտք է խնամքով, բարեխղճութեամբ ժողովի այն բոլոր կրողութիւնները, փաստերը, նիւթերը, որոնք կարող լինէին պէտք գալ յանցանքում կասկածվածին հիմնաւորապէս և անկողմնապահութեամբ մեղադրելու, իր այդ նպատակին հասնելու համար, այսինքն դատարանին փաստական հաստատ և համակարգված նիւթ ներկայացնելու և ժողոված նիւթերից իր ձևակերպած լուրջ եզրակացութիւնը դուրս բերելու համար՝ պէտք է իր այդ ծանր նախապատրաստական աշխատանքի մէջ ազատ լինի որ և է կողմնակի հասարակաց ներգործութիւնից, որ և է դրսի կողմնապահ ազդեցութիւնից կամ ճնշումից:

Այդ է պատճառը որ ամեն երկիրներում, չը նայելով որ ինքն դատավարութիւնը հրապարակական է, բայց դատաստանական պատրաստական քննութիւնը միշտ լինում է կատարելապէս գաղտնի:

Ուրեմն ինքն օրէնսդրութիւնը, որ դատավարութիւնը հրապարակական է յայտնել և այդպիսով միջոց է տուել հասարակաց կարծիքին և մամուլին ծանօթանալ վճռից առաջ դատարանում տեղի ունեցող կողմերի վիճաբանութիւնների հետ, սրբութեամբ և ամենամեծ խնամքով պահպանում է նախնական քննութեան գաղտնիութիւնը, շրջապատում է դատաստանական քննութեան պատրաստական գործունէութիւնը, այսինքն փաստական նիւթերի ժողովելու ծանր և պատասխանատու գործը մի անթափանցելի գաղտնիութեան քողով, պահպանում է նրան դրսի որ և է ազդեցութիւնից, կողմնակի ներգործութիւնից ու ճնշումից:

Մենք էլ, հասկանալով օրէնսդրութեան այդ իմաստալի նպատակն ու խորհուրդը, հասկանալով նախնական դատաստանական քննութեան ամեն դրսի ներգործութիւնից անմատչելի, ամեն միջամտութիւնից անբռնաբարելի լինելու անհրաժեշտութիւնը,—պէտք է զգուշանանք մի որ և է միտք, կարծիք յայտնելուց այս կամ այն քրէական գործի մասին, նրան այս կամ այն կերպ քննադատելուց՝ մինչև որ գործը դատաստանական քննիչի, պրօկուրօրի ձեռքից, կատարելապէս և վերջնական կերպով ձևակերպված՝ չանցնի դատաստանական դահլիճը, որի դռները բաց են ամենքի համար, որի հրապարակական վիճաբանութիւնները արդէն մատչելի են դառնում հասարակական կարծիքին:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՂՍՏԱՖԱՅԻՑ

—

Սեպտեմբերի 11-ին

Ցորենի արտահանութիւնը իսպառ դադարեց: Գները Ալէքսանդրօպօլի և Երևանի նահանգներում այնքան բարձրացան, որ աւելի այլ ևս ձեռնտու չէր արտասահման ուղարկողներին: Անցեալ տարի այս ամիսներում, երբ Նիժէգօրօդեան անհագին քանակութեամբ ապրանքները Երևանի, Ալէքսանդրօպօլի և Կարսի նահանգների համար սկսում էին ստացվել, իւրաքանչիւր օր կայարան էր մտնում հարիւր, հարիւր յիսուն ֆուրգօն ցորենով բեռնաւորված: Այստեղից նըրանք միշտ յետ էին դառնում, վերառնելով այդ ապրանքներից: Այժմ ցորենի արտահանութեան դադարելուց՝ դադարել է մի և նոյն ժամանակ ֆուրգօնների այդ չափով երթևեկութիւնը, և հէնց այդ հանգամանքը դրել է մեզ այս րօպէիս մի կատարելապէս անտանելի դրութեան մէջ: Տօնավաճառի ապրանքները Բագուի վրայով չարունակում են ստացվել նշանաւոր պարտիաներով: Սկլադ, պլատֆօրմա, մինչև կօկորդը լցված են մանուֆակտուրային և ուրիշ այդ տեսակ ապրանքներով: Քրէհը մինչև Երևան եռապատիկ բարձրացել է. այդ դեռ ոչինչ. ֆուրգօն չէ ճարվում, ահա դժուարը. օրական հազիւ մի քանի ֆուրգօն գալիս են Աղստաֆա, այն էլ, այդպէս ասած, խլխլում են միմեանց ձեռքից: Կան այնպիսի ապրանքներ, որոնց այսպիսի ժամանակ կատարելապէս անհնար է ուղարկել: Սարսափելի դրութիւն է: Հեռու ուր գնանք. քանի օրից աւելի է կառավարութեան մի քանի հազար պուդ զինուորական մթերքները մնում են պլատֆօրմի վրա բաց տարածութեան մէջ. ստացել են երկաթուղուց, բայց հնար չը կայ ուղարկելու: Հեռագիրներ է որ ստացվում են վաճառականներից, զանգատներ է որ ուղարկում են նրանք Պետերբուրգի երկու ընկերութիւնների տեղական գործակալութիւնների վրա, նրանց գլխաւոր վարչութիւններին, բայց ինչ անեն այդ մարդիկ, եթէ հընար, միջոց չը կայ ուղարկելու:

Այսօր ուղարկվեցաւ Բաթումի վրայով արտասահման քսան տակառ ձուի դեղին միջուկը հեղուկ դրութեան մէջ (245 պուդ): Այդ տեսակ ապրանքի արտահանութիւնը առաջին անգամն է կ—լ.Տ.Ե.Մ. Մեր. Երկրում. պատրաստում է Ալէքսանդրօպօլում մի գերմանացի, այս տարի հիմնած իր սեփական գործարանում:

Գրեթէ մեծ մասը Պարսկաստանից և ասիական Տաճկաստանից եկող ճանապարհորդների, զանազան կողմեր գնալու համար անցնում են այստեղով: Այդ մարդիկների հետ, որոնք իրանց կեանքում առաջին անգամ տեսնում են երկաթուղին, որոնք ոչ մի կերպով ծանօթ չեն նրա կարգ ու կանօններին, պատահում են շատ անգամ այնպիսի դէպքեր, որոնց անկարելի է նայել առանց ծիծաղի:

—«Եաման.... կնիկըս.... փախցուցին.... տարան».... բղավում էր անցեալներում մի տաճկաստանցի հայ, որը ծալապատիկ նստած չիբուխը դամաղին մինչև իր մի բաժակ թէյը կը վերջացնէր, երրորդ զանգակը տուին և գնացքը հեռա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐԻՈՐԴԸ

—

Նա մենակ էր իր սենեակում: Նստած սեղանի առջև արմունկներով յենված էր նրա վրա և ձեռների ափերում հանգստանում էր նրա այրվող ճակատը: Սև աչքերն անշեղ յառած մի կէտի վրա՝ ֆօսֆօրական փայլ ունէին: Լամպան պղտոր կերպով լուսաւորում էր նրա դժգոյն դէմքը և նշմարելի դարձնում նրա բարակ շրթների դողը: Նա անշարժ էր: Սենեակում տիրում էր լռութիւն, որ երբեմն խանգարվում էր որ և է արտաքին ձայնից:

Ո՛չ, մտածում էր օրիորդը.—ժամանակ է ուշքի գալ. աշխարհն այնքան լաւ չէ, որքան ես կարծում էի: Մարդկային լկտիութիւնը, վատութիւնն ու յանդգնութիւնն առաջին տեղն են բռնում հասարակական ներկայ կազմակերպութեան մէջ: Ուր որ նայում ես՝ ամեն տեղ լոկ կեղտ ես նըկատում, ամեն տեղ մանրակրկիտ բնաւորութիւնների արգասիքներ, ամեն տեղ թագաւորում է քաօս, քաօս....: Այո՛, քաօսն է տիրում և մարդերի գլուխներում, և սրտերում, և գործողութիւններում, և դուրսը, և ներսը: Նման ծովային մշտաշառաչ ալիքների, աշխարհում էլ մարդերի մէջ ալէկոծութիւն, իրարանցում է թագաւորում: Ինչու՞ համար: Իրանք էլ չը գիտեն: Մարդիկ իրար չեն հասկանում և չեն էլ ուզում հասկանալ: Նըրանք միմեանց ո՛չ ատում են և ո՛չ սիրում: Լիակատարը նրանք չունեն.... Նրանք միջին տեղն են բռնում.... ո՛չ. միջին ու ցածրի մի խառնուրդ է: Եւ այդ ամենից յետոյ արդեօք ծիծաղելի չէ՞ մտածել, երազել վսեմի վրա, արդեօք դա մի խաբէութիւն, ցնորք չէ՞: Մտածել վսեմի վրա.... ո՞ւմ համար, ինչու՞ համար.... Այո՛, ծիծաղելի է: ծիծաղելի....:

Նա ողջ մարմնով յանկարծ ցնցվեց: Նա ինքը վախեցաւ իր խօսքից: Զարչարանքի րօպէում իր գլխում յղացած այդ միտքը արդեօք ուղղակի վճռողական պատասխան չէ՞ այն բոլոր հարցերին, որոնք տանջում են իրան: Նրան թւաց թէ՝ իր երակներում արիւնը սառեցաւ: Դէմքն աւելի դըժգունացաւ ու մթնեց: Մի րօպէ նա ոչինչ չէր մտածում. ինչ-որ ապշութեան մէջ էր ընկել: Նա ինքն իր վիճակը չէր հասկանում: Չը լինի թէ խելագարվո՞ւմ է.... Այդ միտքը կայծակի պէս անցաւ նրա գլխում:

Ո՛չ, կարծես բացականչեց մի ձայն նրա սրտում և նա իր քարշ արած գլուխն ասես ուժով բարձրացրեց: Նրա մէջ խօսեց դարձեալ կենդանի մարդը. խելագարի աղետալի, ողորմելի դրութիւնը, նրա անպէտքութիւնը թէ ուրիշների և թէ իրան համար, մէկից օրիորդի երևակայութեան հանդէպ ելաւ և սարսափեցրեց նրան: Անցաւ րօպէ. նրա աչքերը խաւարվեցան, այտերը կարմրեցան և կարծես այրվում լինէին: Դողդոջուն մատներով շփեց իր ճակատը և հեռացրեց նրա վրայից իր սև մազերը, որոնք կարծես նրան ծակոտում լինէին: Սրտի բաբախումը խփում էր նրա քներակներին, շունչը կտրվում էր: Կրկին անցաւ մի քանի րօպէ և նա վերջապէս փոքր ինչ ազատ շնչեց. այտերի այրոցը կամաց-կամաց պակասում էր, նրա կուրծքը հանդարտվում էր և աչքերը պարզվում: Դարձեալ մի քանի րօպէ և նա իր նախկին դիրքն ունէր. նա նորից ընկել էր ներքին բուռն, բայց ըստ երևոյթին խաղաղ մտածողութեան մէջ:

Քառորդ դար,—նորից սկսան օրիորդի մտքերը.—սկսած այն օրից, երբ այս ողորմելի աշխարհն ինձ իր ճնշող գիրկն ընդունեց, անցել է արդէն քառորդ դար, և ինչ եմ ես արել.... Օրիորդին թւաց թէ՝ ստացաւ իր սրտից դրա պատասխանը,—ոչինչ.... Մատաղահաս աղջիկ՝ ես երազների, անուրջների թևերի վրա էի սաւառնում. ամեն բան, ինչ տեսնում էի, ամենքին, ում հանդիպում էի, իդէալական շրջանակի մէջ էի դնում և բաւական էի ինքս ինձանից և ուրիշներից: Կեանքն ինձ նոյնչափ գեղեցիկ ու գայթակղիչ էր երևում, որչափ բացվող չքեղ վարդը: Ես նոյնպէս սիրով ու գգուանքով աշխատում էի թափանցել կեանքի գաղտնի ծալերը, որպէս փոքրահասակ ժամանակս բացում էի վարդի նուրբ կոկոնը՝ տեսնելու համար թէ ինչ կար նրա մէջ: Երբեմն ես հպարտութեամբ մտածում էի նրա մասին, որ մարդ էի ծնվել. և այդ րօպէներում մարդկային հպարտ ու հզօր ձայնը լսելով, իմ սիրտս բաբախում էր և անբացատրելի ուրախութիւն էր ինձ տիրում. այդ ժամանակ ես պատրաստ էի առաջին հանդիպած մարդուն գրկել ու համբուրել: Օ՛ մատաղահաս տարիներ, տարիներ յափշտակութեան, ներեցէք ինձ իմ յիմարութիւնս....

Մի կաթիլ արցունք փայլեցաւ օրիորդի աչքում: Նա խոր շունչ առաւ. նրան ծանր էր:

Ես իմ մէջ այդ ժամանակ զգում էի անչափ ոյժ,—փոքր ինչ յետոյ կրկին շարունակվեցան նըրա ընդհատված մտածմունքները.—ես սիրում էի կարդալ, յաճախում էի ուսումնարանը և պատրաստվում բարձրագոյն ուսում առնելու: Ես վըճռել էի ուսուցչուհի դառնալ. դա միակ ասպարէզն էր մեր կեանքում հասարակութեան մէջ օգտաւէտ կին-անդամ դուրս գալու համար: Երազում էի այդ ասպարիզում շատ բան անել և արդէն նախագծեր, միջոցներ և դրանց արդիւնքները բազմութեամբ խռնվում էին իմ գլխում.... Վերջապէս հասայ նպատակիս. աւարտել էի ուսումս և ստացել ուսուցչական պաշտօն, զօրեղ,

ցաւ, տանելով իր հետ և այդ մարդու կնոջը, որին առաջուց վագոններից մէկում նստեցրել էր նա:

—Հանգիստ կաց, բարեկամ—նկատեց այնտեղ եղողներից մէկը—այստեղ վանք չէ որ կինդ փախցնեն. թող չուտ նստէիր, դու էլ կը գընայիր:

—«Շուտ արի Մաշադի-Մուրթուզա, մաշինը կը գնայ—կանչում է վագոնների մէկի պատուհանից մի պարսկական հաջի իր ընկերոջ:

—Ո՞ւր կը գնայ—պատասխանում է նրան մաշադին առանց շտապելու, փող տուել բիլէթ առել եմ. հոգին ձեռքս է. «ամթասի խանդրրամ» աւելացնում է նա: Բայց չը նայելով նրա այդ հաւատին և սպառնալիքին, շոգեմեքենան շվվացնում և դուրս է գալիս կայարանից: «Է՛ հէյ մաշինչի, գեալըրամ դո՛ւր....» բղաւում է գնացքի ետևից վազ տալով մաշադի-Մուրթուզան, մի ձեռքում աւթավան, միւս ձեռքը փորի վրա:

Աբ. Ապ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թէլաւ, սեպտեմբերի 6-ին

Երբեմն երբեմն պատուական «Մշակի» մէջ երևում են զանազան լուրեր և նամակներ Թէլաւից իմ անձնաւորութեան դէմ, ինչպէս և յարգելի լրագրիդ № 87-ի Թէլաւից գրած նամակը համարեա ամբողջապէս նուաստիս էր վերաբերում. Թղթակիցը իր անձնական նպատակներին բաւականութիւն տալու համար, գրում է այնպիսի բաներ, որոնք մեղանչում են ճշմարտութեան դէմ: Առաջ բերենք մի քանի ապացոյցներ:

1) Նամակագիրը ասում է, իբր թէ ես անցեալ տարի խռով էի մի քանի ուսուցիչների հետ և օլիմպիական բարձրութիւնից սպառնում էի արձակել, իսկ ժողովի ժամանակ պաշտպանել եմ նրանց: Պատիւ ունեմ յայտնել, որ ես ոչ մի ուսուցչի հետ խռով չեմ եղած. ես նրանց համար միշտ եղել եմ և եմ այս րօպէիս, իբրև մի մտերիմ և սրտացաւ հայր: Եթէ մի որ և իցէ դժգոհութեան առիթ են ունեցել, առաջարկում եմ՝ թող իրանք հրապարակաւ յայտնեն: Հոգաբարձութիւնն էլ անգոհունակ չը լինելով իր նախկին [illegible] ձայների մեծամասնութեամբ. արդէն այստեղ են, բացի մէկից և ամսիս 1-ից յաջողութեամբ շարունակում են դասատուութիւնը: Հետևապէս ուսուցիչները արձակված չեն:

2) Հաշւետուութեան մասին այսքան կասեմ, որ իմ 18 տարվայ պաշտօնավարութեան ընթացքում ամեն տարի մանրամասն հաշիւ եմ ներկայացրել իշխանութեանը, հրատարակել եմ «Արարատի» մէջ և հրապարակաւ կարդացել ս. Վարդանանց տօնի օրը: Այժմ ես յայտնում եմ հրապարակաւ, ինչպէս և գրել եմ պաշտօնապէս սըր. առաջնորդիս, եթէ հաշիւներիս մէջ մի որ և իցէ անստուգութիւն երևայ, պարտաւորվում եմ հարիւրապատիկ աւելի վճարել իմ սեփական կարողութիւնից: Ամեն մի հայ ազատ իրաւունք ունի գալ և հաշիւները տեսնել:

3) Վերջապէս չըհաս պսակի համար այսքան կասեմ, որ համաձայն ծխատէրերի ցոյց տուած ճիւղագրութեան, պսակը թոյլատրելի էր, սակայն վերջը կասկած յայտնվեցաւ և երդմնաւոր քննութեան ենթարկվելով՝ նշանվածների մէջ շատ մօտ ազգակցական կապեր են երևում, հետևապէս և մերժվում է: Իսկ եթէ նշանվածները հրամանին չը սպասելով միութեան կապ են հաստատել իրանց մէջ, այդտեղ էլ ես ինձ մեղաւոր չեմ համարում:

Թէլաւի գործակալ՝ Գէորգ աւագ քահանայ Տէր-Սարգսեանց:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Սեպտեմբերի 12-ին գեներալ Շեպելեվի մարմինը բերվեցաւ Բաքուից Անդրկովկասեան երկաթուղով: Թիֆլիսի կայարանում, առաւօտեան ժամը 8-ին՝ բարձրաստիճան անձինք, ահագին բազմութիւն և զօրքի մի վաշտ զինուորական երաժշտութեամբ, դիմաւորեցին հանգուցեալի դագաղին, որ տարվեցաւ հանդիսաւոր կերպով դէպի Կուկիայի Ալէքսանդրեան ռուսաց եկեղեցին: Այդտեղ պատարագ և հոգեհանգիստ կատարվեցաւ, որին ներկայ էր թէ բարձրաստիճան անձանց և թէ տիկինների մեծ բազմութիւն: Ներկայ էին նմանապէս Թիֆլիսի գլխաւոր լրագիրների ներկայացուցիչները: Եկեղեցուց ժամը 12-ին դագաղը նորից տարվեցաւ երկաթուղու կայարանը, որտեղից արտակարգ գնացքով մարմինը պիտի տարվի Բաթում, իսկ այնտեղից ծովով Ռուսաստան: Հանգուցեալի ծննդավայրը Չերնիգօվեան նահանգը լինելով, նրա մարմինը կը թաղվի այդ նահանգի մէջ գտնվող Շեպելևի սեփական կալուածում:

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ գրում են: «Սրանից վեց տարի առաջ գաւառապետի պաշտօնակատար պ. Շահխաթունեանց ձեռնամուխ եղաւ մեր քաղաքային այգու շինութեան գործին: Առողջապահական տեսակէտից նայած գովելի էր այս ձեռնարկութիւնը, բատ որում այն տեղում ուր այժմս գտնվում է այգին, առաջ փայտի և այլ մթերքների վաճառելու մէյդանն էր, և այդտեղ կուտակվում էր ամեն տեսակ աղբ, իսկ այժմս այստեղ այգի է: Պակաս հոգատարութիւն չէ անում և այժմեան գաւառապետ Դադեանի: Ամառը երբեմն նուագում է այգում զինուորական երաժշտութիւնը և այդ օրը այգին լի է լինում: Միայն ափսոս որ յոյս չը կայ, որ այգին ապագայում աւելի լաւանայ, պատճառ որ ջրի պակասութիւն կայ և երկրորդ որ այգին շրջապատող պարիսպը չէ կարող պաշտպանել այգու ծառերը մեր ազգաբնակութեան աւերիչ բնաւորութիւնից: Մի քանի տարի առաջ գաւառապետ պ. Նէֆթոնօվի կարգադրութեամբ քաղաքացիներից շատերը իրանց տների առջև տնկեցին ծառեր, բայց միւս օր արդէն ծառերի հետքն էլ չը կար: Տնկեցին երկրորդ անգամ, բայց կրկնվեց առաջին գիշերվայ պատմութիւնը. երրորդ անգամ նոյնպէս: Այն ժամանակ տանտէրերը թողեցին փորձեր անել: Այդ դէպքը ցոյց է տալիս, թէ որքան բարեկաւ ցրւութեան մէջ է գտնվում մեր հասարակայց այգին»:

—

Խոլերայում խօլերայի պատճառով Օդեսայի գեներալ-նահանգապետը այս օգոստոսի 26-ին հրաման է հրատարակել, որով կարանտինական կանոնադրութիւն կը գործադրվի այն բոլոր եկվորների վերաբերմամբ, որոնք կը գան հարաւային խոլերայից, այն գծով, որ անցնում է արևելքից Անկոնա, իսկ արևմուտքից Չիվիտտա-Վէկիա քաղաքներից:

—

Անցեալ օգոստոսի սկզբին, ինչպէս հաղորդում է «Արձագանք» շաբաթաթերթը, վախճանվեցաւ Փարիզում աւստրիացի լեզուագէտ պ. Հանուշ, որ յայտնի էր ամբողջ Եւրոպայում: Հանգուցեալը միայն 29 տարեկան էր և արդէն իր աշխատութիւններով մեծ հռչակ էր վաստակել գիտնական աշխարհում: Նա վերջին ժամանակները վարում էր Կրակօվի համալսարանում համեմատական լեզուաբանութեան պրօֆէսօրի պաշտօնը: Իր ուսումնասիրած լեզուների թւում Հանուշ հիմնաւորապէս գիտէր հայերէնը, այդ լեզուի գաւառական բարբառներով, և հին պարսկերէնը: Նա գրված ունի գերմանական մամուլի մէջ մի քանի աշխատութիւններ հայոց լեզուի և գրականութեան մասին: «Արձագանք» շաբաթաթերթը շատ իրաւացի նկատում է որ Հանուշի մահը զգալի կորուստ կը լինի թէ ուսումնական Եւրոպայի համար և թէ հայերիս համար, քանի որ հանգուցեալը դարձեալ մտադիր էր ծանօթացնել լուսաւորված աշխարհը նոր հետազօտութիւններով թէ մեր լեզուի և թէ հայերիս ներկայ ու անցեալ պատմութեան և վիճակի հետ:

—

Լրագիրները հաղորդում են, որ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ կը սկսի շուտով հրատարակվել մի նոր քաղաքական շաբաթաթերթ ռուսերէն լեզուով «Правда» վերնագրով, պ. Կայալովիչի խմբագրութեամբ:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են սեպտեմբերի 11-ից հետևեալը: «Հացահատիկների առևտուրը նոյն ընկած դրութեան մէջն է. ցորենի պահանջը շատ թոյլ է, արժէքը մինչև 1 րուբլի 2 կոպէկ: Եղանակը մինչև օրս չոր և չորային էր, իսկ այսօր փոխվեցաւ և սկսեց քամի փչել և անձրևել: Այժմ յուսալի է որ եղանակը կը հովանայ:»

—

Ստացանք պ. Խիդէկէլի գրավաճառանոցից հրատարակված քահանայ Տէր-Գաբրիէլեանի և պ. Ամիրաղեանի աշխատասիրած ռուսերէն լեզուի ձեռնարկը հայոց դպրոցների համար: Գրքոյկը կրում է «Новая книжка для обученія русскому языку въ армянскихъ начальныхъ школахъ» վերնագիրը: Գրքոյկը տպված է Մ. Վարդանեանի տպարանում: Այդ տեսակ գրքերի կազմելը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ մի աֆէրա է: Վերցնել ռուսաց այբբենարան, յետոյ բաժանել ռուսաց բառերը վանկերի վրա՝ пе-ро, Ни-на, да-вай, во-ды, при-ди, по-ди և այլն, յետոյ արտատպել, թէև տըպագրական սխալներով, մի քանի հատ ռուսաց առակներ և փոքրիկ պատմութիւններ, գրքի բըկզբից էլ մի փառաւոր առաջաբան գրել որ գիրքը բոլորովին նոր մէթօդայով է գրված, որը անհամեմատ հեշտացնում է հայ մանուկներին ռուսաց լեզուի ուսումնասիրութիւնը,—և ահա ձեռնարկը պատրաստ է: Մարդը վերցնում է գիրքը, նայում է, սկզբից մինչև վերջը թերթում, կարդում է և համոզվում է որ գրքի մէջ թագաւորում է ամեն տեսակ մէթօդայի կատարեալ բացակայութիւն, այլ գիրքը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ 134 երեսի վրա ամեն տեսակ տառերի, բառերի, վանկերի, կտորների, օրինակների, ոտանաւորների, վարժութիւնների մի անկապ կուտակումն: Գինը 40 կոպէկ է, և այդ գնի մէջ ենք տեսնում գրքի հրատարակման ամբողջ խորհուրդն ու նպատակը:

—

Պարսկաստանից մեզ ուղղված մի մասնաւոր նամակից տեղեկանում ենք, որ Արդաբիլում ցորենի մի խալվարը արժէ այժմ 45 ղռան, գարու խալվարը 30 ղռան, հացը արժէ 10 շահի, միսը 32 շահի: Բերքը Արդաբիլի նահանգում, ինչպէս հաղորդում է նամակագիրը, այս տարի առհասարակ լաւ էր:

—

Մի քանի օր սրանից առաջ ընթերցողը նկատած կը լինի Պետերբուրգի բօրսայի հեռագրում, որ ռուսաց ոսկին յանկարծ ընկել է, իսկ արժէթղթերը մի և նոյն ժամանակ ամենևին չեն բարձրացել: Դա հանելուկ էր շատերի համար: Բայց իրողութիւնը բացատրվում է շատ հասարակ կերպով. կառավարութիւնը խփել է տուել նոր պօլուիմպէրիալ, որ իր մէջ պարունակող ոսկու քանակութեամբ ուղիղ համապատասխանում է 20 ֆրանկանոց ոսկուն: Բայց դարձեալ այդ նոր կտրած դրամը իր իսկական գնից, այսինքն 5 րուբլուց, բարձր է կանգնած, քանի որ ընդհանուր կուրսը ընկած է և արժէ այսօր 8 րուբլի 89 կոպէկ, այն ինչ հին պօլուիմպէրիալը, որի իսկական գինն էր 5 ր. 15 կոպ., այժմ արժէ Պետերբուրգի բօրսայում 9 ր. 19 կոպէկ: Այսօրվայ հեռագրում մենք գտնում ենք և հին և նոր պօլուիմպէրիալի գները:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գերմանական «Echo» շաբաթաթերթը հաղորդում է, որ պարսից շահը դիտաւորութիւն ունի շուտով ճանապարհորդել Եւրոպայում և ի միջի այլոց նորից մեծութիւնը կայցելի և Հռոմը;

զուարթ սրտով և յուսով ապագայի լաւութեան մասին:

Այդտեղ օրիորդը հառաչեց. նրան ծանր էր թողնել իր յափշտակութեան այդ աշխարհը և մշտապէս փակել դրա դռները իրան համար: Այն միտքը, որ այդ աշխարհը լոկ փուչ երազ էր, լոկ մոլորացնող անցողական անուրջ էր, որ տարիների հոսանքը և իր կեանքի կատաղի յորձանքը տարել՝ կլանել էին, նրան սոսկում էր պատճառում:

Ինչո՞ւ այդպէս շուտ անհետացաւ նա. ինչո՞ւ նա ինձ թոյլ չը տուեց իմ ամբողջ կեանքում գրաւվել այդ հմայիչ, այդ քաղցր անձնախաբութեամբ. այն ժամանակ կիսագիտակցական հանգստի մէջ կաւարտէի իմ կեանքս, որպէս և ուրիշ շատերը... Բայց արդեօք կարո՞ղ էր այդպէս լինել ինձ հետ...

Նա մտածման մէջ ընկաւ: Ո՛չ, շշնջաց նա, լռեց և մտքերի պատասխանները վերստին առաջ եկան:—Ո՛չ. ես շատ էի վեր բարձրացել դէպի իդէալական աշխարհը, որտեղից մարդկանց ու կեանքի վրա նայում էի երևակայութեանս վարդէ քօղի ետևից. տրտում ու ահռելի իրականութիւնը խուսափում էր իմ աչքից. վաղ թէ ուշ այդ քօղը պէտք է ընկնէր և իմ յափշտակված նայեացս պաշեցնէր, ինձ զարհուրեցնէր այն բոլոր տգեղութիւններով, որ թագնված կային նրա ետևը....

Օրիորդը սաստիկ վրդովված էր. նա բարձրացաւ իր տեղից և սկսաւ առաջ ու յետև գնալ գալ: Նա չը գիտէր ինչպէս իրան հանդարտեցնէր, իսկ նրան հանգիստ անհրաժեշտ էր. Նա խոր հառաչեց: Ամեն-մի սխուր մտքի այցելութեամբ՝ նա զգում էր, որ իր ոյժերը պակասում էին. Նա ջանք էր անում քշել իրանից այն բոլորը, ինչ նրա կուրծքն այնչափ նեղում էր և հոգեպէս վըրածնվել, դառնալ դարձեալ առաջվայ հպարտ, յուսալի մարդը, առաջվայ յափշտակութեամբ, առաջվայ եռանդով: Բայց, աւա՜ղ, հակառակ իր բոլոր ջանքին՝ իր կեանքի տխուր շարունակութիւնը ելնում էր նրա առջև, որպէս մէկ անխուսափելի տեսիլ:

Նա կեանքի մէջ մտաւ: Առօրեայ կեանքի ինտէրէսները նրան բոլորովին օտար էին: Մարդերի գործնական, պրակտիկական կեանքն իր միակերպութեամբ, իր նեղ շրջանակով, իր մանրակըրկիտութեամբ ու շողոքորթութեան թագաւորութեամբ նրան ատելի էր: Հասարակական կազմակերպութիւնն իր անպէտքութեամբ ու վնասակարութեամբ նպաստում էր երեսպաշտութեան, կեղծաւորութեան, վատութեան արծարծվելուն և մարդիկ էլ փչացել, անբարոյականացել էին: Անկեղծութիւնը ծաղրի էր մատնվում, ճշմարտութիւնը վնասակար համարվում, արդարութիւնը հալածվում, գեղեցիկը մոխրի տակ թաղվում, բարձրը, վսեմը վատաբանվում և անարատը մրոտվում: Այդ աշխարհը մի եսական աշխարհ էր, ուր երջանիկ էր նա, ով քիչ էր մտածում ուրիշի մասին և անխոնջ աշխատում իր անձի համար, ուր ուղղամտութիւնն ու ազնւութիւնը ախտ էր համարվում և յանձնվում անգութ նախատինքի, ուր ամեն մի վսեմ ու լաւ երևոյթի նոյն իսկ բողբոջները ջնջվում էին ու արմատից էլ պոկվում....

Իր այդ մտքերից օրիորդը սարսափ զգաց: Մարդկային կեանքի տգեղութիւնը նրան երևաց իբրև եօթգլխանի մէկ օձ, այն օձը, որ պատմում են առակներում. Նրան թւում էր թէ այդ օձի գլուխներից ո՛ր մէկն էլ ջախջախելու լինես՝ նրա փոխարէն մէկ ուրիշն իսկոյն կը յայտնվի.... Ո՛չ, շարունակում էր նա մտածել.—մարտնչել այդ օձի դէմ դժուար է..... Եւ նա մտախոհ տրտմութեան մէջ ընկղմվեցաւ....

Օրիորդը չը կարողացաւ հաշտվել մարդկանց և այնպիսի կեանքի հետ. նա զայրանում, վրդովվում էր դրանց դէմ և այդ ժամանակ նրա սիրտն անկեղծաբար ցաւում էր մարդկութեան համար: Բայց ո՞ւր է մարդուս բաղդը, մարդուս հանգիստը: Մի՞թէ նրան, որ եսամոլ չէ, դրանք չեն տըրվում. միթէ մարդ իր ողջ գոյութեամբ պէտք է խրվէ այդ աղբի մէջ, որ ժպիտ երևայ իր շրթներին և որ առանց տրտմութեան ու յուսահատութեան կարողանայ նայել իր շուրջը և հաւատ ունենալ մարդկութեան ապագայի վրա: Ո՛չ, խեղդի՛չ է, խեղդի՛չ է մարդկային կեանքի մթնոլորտը.... Նոր կեանք, նոր կեանք է հարկաւոր...

Եւ նրան թւում էր թէ մէկը նրա կոկորդը սեղմում էր, և այդ ժամանակ զարմանալի զգացմունքներ էին նրա մէջ կռւում իրար հետ. Նա և՛ ուզում էր ապրել մարդկութեան կեանքը բարելաւելու պատերազմում զինուոր գրվելու համար և՛ մի և նոյն ժամանակ ուզում էր, որ իրան խեղդեն, որ մահն իրան գրկէ. Նրա գրկում կայ հանգիստ.... Հանգիստ... Այո՛, նա չէ սխալվում, յաւերժական հանգիստ կայ մահու սառ գրկում... Եւ վերջապէս նա հանգիստ կառնենայ, հետևաբար և բաղդ. չէ՞ որ մարդուս բաղդը հանգիստն է... Եւ մահը նրան կը տայ այդ բաղդը, որ այժմեան մարդկային կեանքն անընդունակ է տալու... Այո՛, այո՛, այդ բոլորը ճիշտ է, նա չէ սխալվում.... Օրիորդի սիրտն ուրախ բաբախեց... Մի րօպէից յետ նա տխուր ու ցաւոտ կերպով ժպտաց և մէկ ինչ-որ անորոշ դրութեան մէջ ընկաւ: Այդ ժամանակ նրա զգացումը ո՛չ ուրախ էր և ո՛չ տըրտում, այլ խառնուրդ էր մէկի և միւսի: Ցուրտը նրան գրաւել էր. ներքին պատերազմը նրան տիպեց դողալ ողջ մարմնով: Ցանկարծ խուլ ծիծաղ դուրս պրծաւ նրա սեղմված ատամների միջից.... մի չար դիտաւորութիւն այդ րօպէին յղացաւ նրա սրտում. արդեօք նոյն իսկ իրանից չէ

նպատակ ունենալով ողջունել Հռոմի պապին Վատիկանում։ Ասում են որ չար ճոխ ընծաներ է բերում, որ դիտաւորութիւն ունի ընծայել պապին, նրա յոբելեանի առիթով։

—Գերմանացիք շարունակելով գաղթել դէպի Ամերիկա, դուցէ հետաքրքիր կը լինի ընթերցողին տեղեկանալ, որ 1885 թւին Գերմանիայից դէպի Ամերիկա գաղթողների թիւը եղել է 74,000 հոգի, անցեալ 1886 թւին՝ 45,000 հոգի, իսկ այս տարի գաղթել են արդէն դէպի Ամերիկա 64,000 գերմանացիք։

—Լրագիրները հաղորդում են, որ Համբուրգից դուրս եկած «Falls of Bruar» զրահակիր նաւը, որ աղով բեռնաւորված լինելով ուղևորվում էր Հնդկաստան, Եարմութից 25 մղոն հեռաւորութեամբ սարսափելի փոթորիկին հանդիպելով՝ կործանվեցաւ։ Նաւի վրա եղած 24 մարդկանցից միայն 5 հոգի կարողացան փրկվել։

—Երեւելի Փրանսիացի գիտնական Պաստեօրի արած գիւտը կատաղած շների թոյնով պատուաստելու ջրվախութեամբ հիւանդներին՝ Անգլիայում անաջող է համարվում։ Անգլիացիք չեն հաւատում Պաստեօրի բժշկութեան մեթօդին, որովհետև կատաղած շներից կծված անգլիացիների մեծ մասը, որոնք գնացել էին Փարիզ բժշկվելու համար, դարձեալ չը բժշկվեցան և կատաղութիւնից մեռան։

—Մի սարսափելի սպանութիւն կատարվեցաւ այս օրերս Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների Գէօրգիա նահանգի մի գիւղում։ Մի երիտասարդ սպանեց մի գիշերվայ մէջ իր հօրը, խորթ մօրը, նրա վեց զաւակներին և մօրաքրոջը։ Ասում են, որ երիտասարդ մարդասպանը ուզում էր իր հօր կարողութիւնը ձեռք բերել։

—«Nord» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս Սօֆիայում սպասում են Կօբուրգեան իշխանի մօր, իշխանուհի Կլեմենտինայի գալուն։ Իշխանուհին ուզում է ապրել իր որդու հետ Բօլգարիայում։

—«Nord» հաղորդում է, որ անգլիական կառավարութիւնը խոստացել է պարսից շահին 1 միլիօն ֆրանկ վճարել, եթէ պարսից կառավարութիւնը կարողանայ նորից ձերբակալել փախած Էյուբ-խանին, որ մինչև այժմ գերիի պէս ապրում էր Պարսկաստանում։

—Ամստերդամում ագմկալի ցոյցեր եղան սօցիալիստների դէմ։ Ամբոխը ջարդեց սօցիալիստների բնակարանների մեծ մասի ապակիները։

—Աւստրո-Ունգարական կառավարութիւնը հրամայել է իր հիւպատոսին Սօֆիայում անմիջապէս վերադառնալ հայրենիք։

—«Journal des Débats» լրագրին հեռագրում են, որ բօլգարական կառավարութիւնը հրաման է տուել բոլոր բօլգարացիներին, որոնք գտնվում են արտասահմանում, վերադառնալ հայրենիք, հակառակ դէպքում սպառնալով որ նրանք կը զրկվեն Բօլգարիայում իրանց պատկանեալ քաղաքացիական բոլոր իրաւունքներից։ Այս հրամանի պատճառով բօլգարական այն գաղթականները, որոնք ապրում են Ռուսաստանում, իրաւունք խնդրեցին ռուսական կառավարութիւնից ընդունել ռուս հպատակութիւն։

—Մի քանի ժամանակ առաջ բօլգարական լրագիր «Болгаринъ» հաղորդել էր, որ իբր թէ Ռուշչուկի գերմանական փոխ-հիւպատոսը փոխված է ինչ որ «անվայել արարմունքի» համար։ Երեւի լուրը շատ անքաղաքավարի կերպով է եղել կազմած, որովհետև ինքը բօլգարական կառավարութիւնը առաջարկեց լրագրին հերքել այդ լուրը և յայտնել, որ փոխ-հիւպատոսը միայն կարճ ժամանակով արձակուրդ է առել։ Այդ դէպքից անցել էր բաւական ժամանակ, երբ գերմանական կառավարութիւնը սեպտեմբերի 2/14-ին անսպասելի կերպով դիմեց Բ. Դրան, պահանջելով բաւարարութիւն Ռուշչուկի գերմանական ներկայացուցչի վիրաւորման համար, և չը բաւականանալով լոկ խօսքերով, իրաւունք խնդրեց Թիւրքիայից թոյլ տալ գերմանական երեք զրահակիր նաւերի մտնել Սև ծով, պաշտպանելու համար բօլգարական նաւահանգիստները։ Բօլգարական կառավարութիւնը չսպասեց բաւարութիւն տալ։ Քաղաքապետ Մանտօվ հրաժարվեցաւ պաշտօնից, «Болгаринъ» լրագիրը խափանվեցաւ, իսկ նրա խմբագիրը դատի ենթարկվեցաւ։

—Մասսօվայից ստացած լուրերին նայելով, իտալացիների գործերը օրից օր վատթարանում են։ Նէգուսի զօրքերը յարձակվեցան լաւ ամրացրած Կերրենի վանքի վրա և տիրեցին նրան։ Իտալական զօրքերի հրամանատար մեծ նշանակութիւն էր տալիս այդ վանքի տիրելուն։ Աբիսինիայի զօրքերի հրամանատար Րաս-Ալուլա, քանի գընում է մօտենում է իտալացիներին, այնպէս որ այժմս նա գտնվում է ոչ հեռու իտալական գնդերից։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերս վախճանվեցաւ Մօսկվայում յայտնի դեղավաճառ Ֆերրէյնը։ Նա յայտնի էր իբր բարեխիղճ դեղավաճառ, և երբէք նրա դեղատունը առիթ չէր տալիս տրտունջների։ Բայց այնու ամենայնիւ հանգուցեալը խոյս չէր տալիս րեկլամներից։ Մի անգամ Մօսկվայի փողոցներում ման էին ածում մի արջ. երբ նրա ուղևորներից հարցնում էին թէ դա ինչ արջ է, նրանք պատասխանում էին. «միթէ չը գիտէք. սա Կարլ Իվանօվիչ Ֆերրէյենի դեղատան արջն է, սրա ճարպից դեղ պէտք է շինվի։»

* * *

Աւստրիական լրագիրները հաղորդում են հետեւեալ անհաւատալի դէպքի մասին։ Երկու տարի առաջ ոմն ատաղձագործ Գրոց Լերկ, ամառ ժամանակ սաստիկ յոգնած և ծարաւ լինելով, մօտակայ լճակից ջուր խմեց, որից յետոյ նա իրան վատ զգաց։ Մի քանի ժամանակ նա զգաց սաստիկ ցաւ ստամոքսում և դիմեց բժշկին, միայն ոչինչ օգնութիւն չը ստացաւ, ոչ մի միջոց չէր օգնում և Լերկ օրից օր իրան աւելի վատ էր զգում։ Միայն մի քանի ամսից յետոյ նա հասկացաւ, որ նա լճակից ջուր խմելով, կուլ էր տուել մի ջրի օձ.... Եւ այդ օձը ժամանակով մեծացաւ, և իր համար բնակութիւն հաստատեց խեղճ Լերկի ստամոքսում, և նրան այնտեղից ոչ մի կերպով անկարելի դարձաւ դուրս անել։ Խեղճը զգում է, որ ինչպէս օձը ոլորվում է նրա ստամոքսի մէջ, ինչպէս նա ձգվում է, ինչպէս գլուխը բարձրացնում է և այլն։ Այդ վերջին շարժմունքը շատ սարսափելի է լինում, և դա կրկնվում է մանաւանդ այն ժամանակ, երբ խեղճը երկար ժամանակ ոչինչ չէ ուտում. օձը հանգստանում է, երբ Լերկը կաթ է խմում, և կատարելապէս կատաղում է, երբ նա խմում է գինի, օղի և առհասարակ այն ամենը, ինչ որ օձին դուր չէ գալիս։ Երբ օձը վատ տրամադրութեան մէջ է, խեղճ Լերկը չը գիտէ ինչ անէ,—նրա շնչառութիւնը կտրվում է, կուրծքը ճնշվում է, սիրտը թափվում է և այլն։ Այստեղ մի շատ հետաքրքիր բան է նկատվում։ Լերկի ստամոքսի բնակիչը, չը նայած այն տարօրինակ հանգամանքին, որ նրան շրջապատում է, շարունակում է վարել այնպիսի կեանք, որ յատկանիշ է օձերին. օրինակ, նա ձմեռը քնում է։ Այդ ժամանակ կարելի է շօշափելով տեսնել, թէ ինչպէս ոլորված նա պառկած է ստամոքսի մի անկիւնում։ Լերկի ջըղերը այն աստիճան խանգարված են, որ նա չէ կարողանում բանել, և շատ անախորժ կերպով կերակուր է ընդունում։ Նա կը մեռնէր քաղցից, եթէ օձը իր շարժմունքներով ցոյց չը տար որ նա քաղցած է։ Այն անձինք որ լաւ ճանաչում են Լերկին, միանգամայն հրաժարվում են այն մտքից, որ այդ բանը Լերկի կողմից մի խարդախութիւն է։

* * *

Բերլինի լրագիրներից մէկում կարդում ենք հետեւեալ ծիծաղաշարժ աւանդութիւնը։ Պատմում են, որ մէկ խալիֆ այնպիսի տգեղ դէմք ունէր, որ ստիպված էին հրամայել պալատից դուրս տանել բոլոր հայելիները, որ խալիֆը չը կարողանայ տեսնել իր երեսը։ Մի անգամ նա գնաց իր մեծ վիզիրի տունը, և առաջին բանը, որ ընկաւ նրա աչքը, դա իր այլանդակ դէմքն էր։ Տեսնելով իր այլանդակութիւնը, նա սաստիկ վշտացաւ և սկըսեց լաց լինել։ Այդ րոպէին սենեակը մտաւ վիզիրը, և տեսնելով իր տիրոջ լացը, նա հասկացաւ նրա արտասուքների պատճառը և ինքն էլ սկսեց լաց լինել։ Վերջապէս խալիֆը հանդստացաւ, իսկ վիզիրը շարունակում էր դեռ լաց լինել։ Այդ բանը մի փոքր զարմացրեց խալիֆին և նա հարցրեց իր հաւատարիմ ծառային.

—Ի՞նչ ես դեռ լաց լինում, բաւական է։

—Ինչպէս լաց չը լինեմ, տէր իմ, պատասխանեց արտասուքները կուլ տալով վիզիրը. դու միայն մի անգամ տեսար քո երեսը և սկսեցիր հեկեկալ, բայց ես ինչ անեմ, որ ամեն օր տեսնում եմ քո պայծառ դէմքը.... Թէ ինչպէս ընդունեց խալիֆը իր հաւատարիմ հպատակի զգացմունքների արտայայտութիւնը, այդ մասին պատմութիւնը լռում է։

* * *

Ինչպէս մեր ընթերցողներին յայտնի է, սուլթանը խնդրել էր Վիէննայի ոստիկանութիւնից, որ նա արգելի երգիծաբանական թերթերին ծիծաղելի կերպով ներկայացնել իրան։ Պատմում են որ երբ իշխան Բիսմարկ իմացաւ այդ բանը, բացականչեց. «Վա՜յ ինձ, այժմս իմ բանը բուրդ է. ես մնացի մենակ։ Տէր Աստուած, ինչ կը լինի այսուհետև իմ երեք մազերիս հետ։»

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԿԵՕԼՆ, 11 սեպտեմբերի։ Փարիզում անելի ռուսաց փոխառութեան առիթով «Kölnische Zeitung» նկատում է, որ Փարիզում արած փոխառութեան իրողութիւնը պէտք է համարվի եւրօպական խաղաղութեան պահպանութեան համար հաստատ նեցուկ։

ՄԻՆՆԽԸՆ, 11 սեպտեմբերի։ Նէլիդօվ դեսպանը այսօր ուղևորվեց Շվէյցարիա։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 սեպտեմբերի։ Ազգային լուսաւորութեան մինիստրութիւնը հրատարակեց կանոնները յանձնաժողովներում վերջնական հարցաքննութիւններ տալու մասին։ Այդ կանօնները գործադրվելու են՝ պատմական-լեզուագիտական, ֆիզիկօ-մաթեմատիկական և իրաւաբանական յանձնաժողովներում 1889 թւի աշնանային կիսամեակի վերջանալուց յետոյ, իսկ բժշկական յանձնաժողովում—1890 թւի աշնանային կիսամեակի վերջանալուց յետոյ։ Լրագիրները հաղորդում են, որ պետական խորհրդին առաջարկված է մի ծրագիր հիմնական կանօնադրութեան այն շինական հողային ընկերութիւնների համար, որոնք հողեր են առնում շինական հողային բանկի օժանդակութեամբ։

ԿԼԱՈՒԶԸՆԲՈՒՐԳ, 12 սեպտեմբերի։ Ֆրանց-Յօսէֆ կայսրը, պատասխանելով Րօման միտրօպօլիտի շնորհաւորական ճառին, ասեց որ արևելեան յոյն-ռումինական եկեղեցին կարող է միշտ վստահ լինել իր հովանաւորութիւնը վայելելու, բայց ցանկալի է որ բոլոր դաւանութիւնները, առանց ազգութիւնների զանազանութեան, խուսափէին ամեն տեսակ քաղաքական ագիտացիայից և հաւասարապէս կատարէին իրանց հայրենասիրական պարտաւորութիւնները։

ՕՐԷԼ, 13 սեպտեմբերի։ Այստեղ հասաւ արդարադատութեան մինիստրը։

ՄԻՉԷԼՍՏՕՆ, 13 սեպտեմբերի։ Պարլամենտի անդամ Օ'Բրիէն, որ մեղադրվում էր կապալը չը վճարող շինականներին դատաստանական իշխանութեան դէմ գրգռելում, դատապարտված է մեղադրական ակտի մի կէտին համեմատ՝ երեք ամսվայ բանտարկութեան։

ՍՕՖԻԱ, 13 սեպտեմբերի։ Այստեղի կառավարիչները յանկարծ սկսեցին վերցնել Արեւելեան Րումէլիայում ապրող օտարազգիներից տուրքը եկամուտից։ Բայց հիւպատոսները ընդդիմացան, յայտնելով, որ այդ տեսակ հարկ Թիւրքիայում գոյութիւն չունի։

ՓԱՐԻԶ, 13 սեպտեմբերի։ Պատերազմական մինիստրութիւնը հերքում է այն լուրը, որ իբր թէ մագազինային հրացանների պատրաստելը ընդմիջված է և յայտնում է, որ ընդհակառակն այդ հրացանների պատրաստելը շարունակվում է աւելի մեծ չափով։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Սեպտեմբերի 11-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$21^{7}/_{16}$		պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	$182^{1}/_{4}$		պֆ.
— — Փարիզի վրա —	$226^{1}/_{4}$		սան.
Ռսկի — արժէ — հինը	9 ›	19	կ.
— — — — նորը	8 ›	89	կ.
Մաքսային կուպօններ — . .	178 ›	—	›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	32	›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$4^{3}/_{4}$ ›	$6^{3}/_{4}$%	›
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	99 ›	75	›
— — — — 2-րդ —	99 ›	12	›

կախված վճռել կեանք կամ մահ իրան համար... Նրա աչքերը վայրենի կերպով բոցավառվեցան և նրա ձեռներն ու ոտները սկսան սաստիկ դողալ. ակամայ արագաքար մի քանի քայլ առաջ արեց, յետոյ իսկոյն կանգնեցաւ, մտածման մէջ ընկաւ և փոքր-ինչ յետ ցաւոտ տնքոց դուրս պրծաւ նրա սրտից... Դառն գիտակցութիւնն իր քայլի ծանրակշռութեան մասին նրան արթնացրեց...

Ո՛չ, հպարտ կերպով ցնցվեցաւ օրիորդը,—ո՛չ. մարտնչել յանուն արդարութեան—ահա ինչ է այժմ իմ կոչումս։

Եւ նրան թւաց, որ ծանր քար ընկաւ իր կըրծքի վրայից. նա ազատ շնչեց և աչքերը պարզ ու համարձակ փայլեցան. կարծես, առաջվայ իր հաւատը, յոյսը, էնէրգիան նորից կենդանացրին նրա թմրած էութիւնը.... Սակայն չը սպասած մի միտք վրստին նսեմացրեց նրա ճակատը, որ մի վայրկեան առաջ պարզել էր։ Կասկածանքը նորից կըլանեց նրա րոպէական հաւատը։ Եւ ցածր, ջարդված ու յուսահատ ձայնով նա արտասանեց. մարտնչե՛լ, այո՛, շա՛տ լաւ.... Բայց «մէկը դաշտում զինուոր չէ»....

Այդ խօսքերը օրիորդին լքում պատճառեցին. բարոյապէս նա իրան սպանված տեսաւ.... Այդպէս է լինում մեղադրվածի վիճակն այն սոսկալի րոպէին, երբ դատաւորը իր ամբիօնից կարդում է նրան մահուան պատժի դատավճիռը....

Օրիորդը բաւական ժամանակ մնաց կանգնած մի և նոյն տեղը. յետոյ հանդարտ քայլերով նա մօտեցաւ պատուհանին։

Նրա յանդիման փառաւոր ու հրաշալի կերպով տարածվում էր երկնքի կապոյտ կամարը. լուսինը, շրջապատված անհամար գեղ աստղներով, նուրբ ու մեղմ փայլում էր և լուսաւորում շրջակայքի խաղաղանինջ լեռները։ Հեռվում մթագնում էր եղնէէ թաւ անտառը. մի տեղ հնչում էր կարկաջն ականակիտ առուակի, որ թաչկոտում էր առանձնացած հովտի միջով։ Մէկ այլ տեղ կանչեց գիշերային մի թռչուն։ Օդն անուշաբոյր էր։

Օ՛ բնութիւն, բնութիւն, տրտմութեամբ մտածեց օրիորդը, դիտելով այդ կախարդական տեսարանը,—միթէ կենդանի մարդը, հեռու իր նմաններից, միայն քո գրկում կարող է գտնել առժամանակեայ մխիթարութիւն, մոռացութիւն ու հանգիստ.....

Օրիորդին տիրեց մի տեսակ հոգեկան ու ֆիզիկական թմրութիւն....

—

Այդպէս անցաւ շատ ժամանակ.... Եւ ահա տրտմութիւնը նորից այցելեց նրան։ Դա պատճառ եղաւ մէկ անզօր յուսահատութեան, այնպիսի յուսահատութեան, որ ոչ մի վճռողական քայլի չէր կարող դիմել, այլ, որպէս հանդարտ կրակի բոցը, կամաց-կամաց հալեցնում էր նրա սրտի բոլոր կարողութիւնները։ Դա միշտ ներկայ և ձգձգվող չարչարանք էր, որ անշսաայ, նկատելի կերպով ծծում էր այն բոլոր հիւթը, որ օրիորդի կենդանութեան, էնէրգիայի աղբիւրն է։ Նա զգում էր, նա հասկանում էր իր դրութիւնը և ծանր էր իրան, բայց և չէր աշխատում ազատվել այդ բեռից, որի անկումը, կարծես, լոկ փոքր ջանքով կարելի կը լինէր իրագործել...,

Ակամայ լարված ուշադրութեամբ և մի-տեսակ անհասկանալի դրութեան մէջ՝ օրիորդը ականջ էր դնում բնութեան խառն ու խուլ ձայներին։ Եւ քանի գնում էր, մէկ ինչ-որ խորհրդաւոր ու զաղտնի, մէկ ինչ-որ տարօրինակ ու զարմանալի շշնջիւն էր հասնում նրա ականջին։ Մերթ նրան թւում էր, որ փափուկ քամին հեռաւոր տեղից ինչ-որ խուլ ու ծանր տնքոցներ էր բերում դէպի իրան. մերթ սրտառուչ պաղատանքներ ու հառաչներ և անհամբեր կոչումներ էին որոշ կերպով հասնում իր ականջին.... և նրան թւում էր թէ՝ ինչ-որ նահատակներ, թշուառներ իրեն կանչում էին օգնութեան.... Մերթ այդ բոլոր ձայները խառնվում էին իրար հետ և կազմում մի-տեսակ խուլ աղմուկ... այդ ժամանակ նա ո՛չ մի ձայն չէր զանազանում, բայց այդ աղմուկը մէկ ինչ-որ քստմնող և զզուռ առաջացնող զգացում էր նըրան տալիս....

Օրիորդն իր տեղը գամվածի նման մնացած էր. դունաթափ լուսինը հազիւ լուսաւորում էր նրա խիստ դժգունացած դէմքը, որի վրա դրոշմված կար ներքին տանջումների ցաւագար արտայայտութիւնը։ Նրա գեղեցիկ աչքերը, կարծես վախից, մեծ-մեծ բացված էին և անշեղ կերպով կանգ առած հեռաստանի խորքերում. նա հազիւ շնչում էր....

Խուլ աղմուկը մի րոպէ դադարել էր։

Յանկարծ քամին սահեցաւ նրա ականջի տակից և սաես սուլեց այս խօսքը. «Շուտո՛վ».... «Ո՞ւր».... անգիտակցաբար ու ակամայ խեղդված ձայնով շշնջաց օրիորդը։ Մի րոպէ պատասխան չը կար։ Քամին դարձեալ սահեցաւ և օրիորդին թւաց, որ այս անգամ նա որոշ կերպով ասաց. «Թշուառների մօտ».... Պտոյտ արաւ, ոլորվեցաւ դոռ քամին և մռնչելով օրիորդի ականջին անհետացաւ բաց օդում։

Օրիորդը յանկարծ վեր թռաւ։

—Այո՛, պէտք է, պէտք է.... հեռո՛ւ յուսահատութիւն....։ Գո՛րծ։

Նա ողջ մարմնով ուղղվեցաւ և նրա հպարտ ու պարզած նայուածքն ընկաւ արեւելքի երկնածրի վրա.... Այնտեղ յայտնվում էր գեղանի արշալոյսն իր առաջին աւետաբեր գոյներով....

Լ.—ենց

— — — — 3-րդ —	99 ›	— ›
— — — — 4-րդ —	99 ›	— ›
— — — — 5-րդ —	99 ›	12 ›
— — — — 6-րդ —	— ›	— ›
Արևելեան 5⁰/₀ փոխառութ. 1-ին շրջ.	99 ›	— ›
— — 2-րդ —	99 ›	12 ›
— — 3-րդ —	99 ›	12 ›
Ներքին 5⁰/₀ առաջին փոխառութ.	274 ›	75 ›
— երկրորդ —	252 ›	50 ›
5¹/₂⁰/₀ ռէնտա	102 ›	25 ›
Ոսկեայ ռէնտա.	193 ›	— ›
Եօթներորդ կօնսօլիդած փոխառութիւն.	165 ›	— ›
Նոր երկաթուղային ռէնտա . .	91 ›	12 ›
5⁰/₀ գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	167 ›	— ›
Գրաւ. թղ. Ազնւ. բանկի . . .	98 ›	37 ›
5¹/₂⁰/₀ գրաւական թղթեր խերսօնի կալուած, բանկի.	99 ›	50 ›
6⁰/₀ գրաւակ. թղ. խարկօվի կալ. բան.	101 ›	50 ›
— — Պօլտավայի— —	102 ›	50 ›
— —Պետ.Տուլսկ.— —	102 ›	50 ›
— — Կիեվի — —	102 ›	50 ›
— — Մօսկվայի — —	102 ›	50 ›
— — Բեսարաբ. Տավր.—	102 ›	50 ›
— — Նիժ. Սամար. —	102 ›	— ›
— — Վիլնայի —	102 ›	50 ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 ռ. —	— ›	— ›
— —Քութայիսի-18 և 43 ռ. —	— ›	— ›
Վոլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	731 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	269 ›	— ›
Ռիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	86 ›	25 ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	96 ›	12 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	96 ›	75 ›
Օդեսայի — — .	96 ›	25 ›
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. .	— ›	— ›
Նոր փոխառութիւն.	84 ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—10—11 ժ. վիրաբուժական, վեներական և ատամի ց.
ԿԻՆ-բժիշկ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—9—10 ժ. և 11—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ՌՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
Ա. ԳՈՒՐԿՕ—12¹/₂—1¹/₂ ժ. աչքի և ներքին ց.
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի և ուրբաթ կանանց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.
ՊՕՊՕՎԵԱՆՑ—6—7 ժ. կաշուի, ներքին և ջղային ց.
Հիւանդանոցումն է մանկաբարձուհի Մօգեր։
Վճար—50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԲԺԻՇԿ ՊՐԷՕԲՐԱԺԵՆՍԿԻ

Բժշկում է էլէտրականութեամբ,—ֆարադէյական և գալվանական հոսանքով՝ ձեռքերի և ոտքերի անդամալուծութիւնը, ջղային հիւանդութիւնները, ռէվմատիզմ, կօնտրակտուրա (ջղերի բռնվելը), նոյնպէս կոյրերին, խուլերին և համրերին անդամալուծութիւնից։

Բացի սրանից բժշկում է կանացի և սիֆիլիտական հիւանդութիւնները։

Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12 և երեկոյեան 7 ժամից մինչև 8, Վօրօնցօվսկայա Նաբերեժնայա, Տէր-Օհանէսօվի տանը, № 5.

1—4

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ի գիտութիւն ամենքին հաղորդում է, որ սեպտեմբերի 14-ից սկսվում է ջրի վաճառումը ջրանցքի խողովակների ջրաբաժան ծորակներից հետևեալ կանոնների հիման վրա։

1. Որոշված սակագնով ջրի վաճառումը ջրաբաժան ծօրակներից կատարվում է միայն տակառներում, վեդրօներում, կժերում և այլ ամաններում, որոնց վրա կայ քաղաքային վարչութեան դրոշմ և որոնց վրա նշանակված է թէ քանի վեդրօ է նրա մէջ տեղաւորվում։ Ամաններ չափելու ժամանակ, վեդրոյի մասերը հաշւում են իբր ամբողջ։ Ցարմարութեան համար Վարչութեան գանձարանում վաճառվում են ջուր առնելու տոմսակներ։

Ծ ա ն օ թ ո ւ թ ի ւ ն՝ Վարչութեան գանձարանում երբ առնվում են ջրի տոմսակներ ոչ պակաս քան մի րուբլու, 3⁰/₀ զիջում է անվում։

2. Մինչև նոյեմբերի մէկը ջուր կը վաճառվի առաւօտեան ժամը 6-ից մինչև երեկոյեան ժամը 6-ը։ Ամէն օր ժամ 12-ից մինչև 1 ժ. կէսօրից յետոյ, ջրաբաժան ծօրակները փակվելու են։

ՍԱԿԱԳԻՆ։ Ուղղակի ծօրակներից երբ ջուր է առնվում վճարվում է ¹/₄ կօպէկ վեդրօի համար.

ՍԱԿԱԳԻՆ ՋՐԲԵՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ։ Քաղաքի բոլոր մասերում ջրաբերներին (թուլուխչիներին կամ տակառով ջուր բերողներին) պէտք է վճարվի ³/₄ կօպ. ամեն մի վեդրօի համար, եթէ ջուր պէտք է հասցնվի առաջին երկու յարկերում եղող բնակարաններ։ Երրորդ և աւելի բարձր յարկերում ապրողներ, պէտք է առանձին համաձայնութիւն կայացնեն ամեն անգամ ջրբերի հետ։

Թուլուխների և տակառների որքան վեդրօ պարունակելու չափը նշանակված է թուլուխների վրա առանձին թիթեղներով, իսկ տակառների վրա դրոշմով։

2—3

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ՎԻԼԼԻԱՄՍԻ,

Թոյլտուութեամբ կովկասեան ուսումնական վարչութեան պատրաստում է տղայոց և աղջկերանց արքունական ուսումնարանների համար։ Ընդունում է տղայոց թէ երթեւեկ աշակերտներ և թէ ուսումնարանում գիշերօթիկ և կիսագիշերօթիկ, իսկ աղջկերանց միայն երթեւեկ։ Մշտական ֆրանսերէն լեզուի պրակտիկա։ Ամեն օր, օրական երկու ժամ թէօրիական և պրակտիկական պարապմունքներ եւրօպական լեզուներով։

Վարձն է երթեւեկ աշակերտներից 5 րուբլի ամսական,—ֆրանսերէն լեզուի դասաւանդութեան հետ—10 րուբլի, գիշերօթիկներից 35 ր. ամսական և կիսագիշերօթիկներից 20 ր. Հասցէն՝ Старо-почтовая, противъ Армянской семинаріи, около Александровскаго сада.

2—3

ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ ցանկանում է տներում մասնաւոր դասեր տալ և պարապել երեխաների հետ հայոց լեզուից։ Ընդունում է նոյնպէս և գիշերօթիկ աշակերտներ և աշակերտուհիներ։ Հասցէն հարցնել „Մշակի“ խմբագրատանը։

5—5

ՏԵՂ եմ որոնում վաճառականների մօտ։ Սովորել եմ հաշւապահութիւն և ուսումն ստացել եմ էջմիածնի ճեմարանի բարձր դասատներում։

2—2

ԾԽԱԽՈՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

ՌՕՍՏՕՎԻ (Դօնի վրա) ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵՐԻ

ԱՍԼԱՆԻԴԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻ

Մագազինը Դվօրցօվայա փողոցում, Ղալամքարօվի տանը, Թիֆլիսում, պատիւ ունի յայտնելու պ. պ. ԾԽՈՂՆԵՐԻՆ և ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ, որ փետրվարի 15-ից ներկայ թւի մենք բաց արինք ծխախոտի առևտուրը, որտեղ կարելի է ստանալ ԾԽԱԽՈՏԻ և ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐԻ ամեն տեսակները մեր գործարանից բերված։ Մեր ԾԽԱԽՈՏԸ իր առանձին յատկութիւնների համար,—լաւ համ, մեղմութիւն և դուրեկան արօմատ, վայելում է երկարամեայ հռչակ և մեծ տարածութիւն Ռուսաց կայսրութեան և արտասահմանի շատ քաղաքներում։

Թիֆլիսում նոյնպէս և Անդրկովկասում մեր ֆաբրիկայի ծխախոտի արդիւնքները մինչև այժմ յայտնի չէին, այդ պատճառով մենք բաց արինք ծխախոտի մագազինը, ցանկանալով այդ մեր արդիւնքները երկրի մէջ մտցնել։

Խ ո ն ա ր հ ա բ ա ր խ ն դ ր ո ւ մ ե ն ք պ.պ. ծխողներին և վաճառականներին անտես չառնել ծանօթանալու մեր ֆիրմայի արդիւնքների հետ։

Օտարաքաղաքացիների պահանջները կատարվում են շուտ և ճիշդ կերպով, փօստի ծախսը մագազինի վրա է։ Պրէյսկուրանտները ցանկացողներին անվարձ են ուղարկվում։

☞ Պ.Պ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ԱՆՎՈՒՄ Է ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԶԻՋՈՒՄՆ։

ԱՍԼԱՆԻԴԻ եղբայրներ 22—25

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼՏՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՑ

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնչացնելու համար։ Արկղիկի գինը 1 ր. 50 կ. Արկղիկի ¹/₄ արժէ 60 կ.։

Հ ե ղ ո ւ կ բ ա ղ լ ի ն ջ ն ե ր ի դէմ։ Սրւակի գինը, վրձինով միասին 1 րուբլի։

Լ ո ւ, ց ե ց, բ ո ղ ո ճ ոչնչացնելու փ ո շ ի։ Դօրակի գինը 1 ր. 20 կ. ցատապէրչի մեքենան առանձին. ¹/₂ դօրակ 65 կ.

Ս մ բ ա կ ա յ ի ն օ ծ ո ւ ն, Ռիս Գուտմանի, ձիերի սմբակները ամեն օր օծելու համար, պահպանում է սմբակը ճաքելուց և նալելու միջոցին թուլանալուց։ Դօրակի գինը 1 րուբլի։

Կ ո ւ ղ բ ի ճ ա ր պ ի օծուն, պահում է խոնաւութեան դէմ և կակուղ դրութեան մէջ՝ կօշիկները, բոտինները, ձիերի սանձերը։ Գինը 75 կօպ.

Մ ա զ ե ր ի ն ե ր կ, սև, շագանակագոյն և չէկ։ Մի անգամ ներկված մազերը իրանց գոյնը պահում են մինչև վեց շաբաթ։ Ներկված մազերը չէ կարելի զանազանել բնական մազերից։ Արկղիկը 3 րուբլի.

Ռիս. Գուտման

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գ ր ի վ ն ա կ ի դեղատան ապրանքների մագազինում, ‹Լօնդօն› հիւրանոցի տակ, Զուբալօվի տանը։

56—100

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ա տ տ ե ս տ ա տ ն ե ր։

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն, և 7) գեղագրութիւն։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնները օգոստոսի 25-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 5-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Լաբօրատօրնայա փողոցի վրա, Յովհաննէս Ղորղանեանի տանը, № 11։ Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльяну.

17—20

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIANTZ

MILAN (ITALIE)

Կոնստանտին Պ. ՇԽԵԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենալով ուղղակի յարաբերութիւններ Իտալիայի, Շվէյցարիայի և Ֆրանսիայի ֆաբրիկաների հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետևեալները՝ մետաքս, բօժօժ, մետաքսի և բօժօժի մնացորդք, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և ընդհանրապէս կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրօպայում։ Յանձնարարութեամբ կընդունի դարձեալ առնել Եւրօպայի ամեն տեսակ ապրանքներ կովկասի համար։ Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնտու պայմաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հասցէով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie) МИЛАНЪ (Италія).

Дозволено цензурою, Тифлисъ 14 сентября 1887 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк.,Лорисъ-Меликовская ул. д. каз.